

36. *Salix reticulata* L. — Wierzba żyłkowana

Gatunek arktyczno-alpejski o wokółbiegunowym rozmieszczeniu. Jego zasięg ogólny został opracowany w 1947 roku przez B. Pawłowskiego (1962, praca zbiorowa „Tatrzański Park Narodowy”), a następnie poprawiona i uzupełniona przez H. Meusela, E. Jägera i E. Weinerta (1965, *Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora*) oraz A. K. Skvorcova (1968, *Ivy SSSR*). Obejmuje on arktyczną i subarktyczną Europę z wyjątkiem Islandii i Wysp Owczych, niemal całą północną Syberię i Kamczatkę, a także Alaskę i północne wybrzeża Kanady, Ziemię Baffina i przyległe do niej wyspy; gatunek ten podawany był błędnie także z południowej Grenlandii. W oderwaniu od głównej części zasięgu znajdują się stanowiska wierzby żyłkowej w górach Europy (Pireneje, Alpy, Tatry, rumuńskie Karpaty, góry Albanii, Pirin i Rila w Bułgarii), południowej Syberii (Altaj, Sajaj, Tuwa) i Mongolii (Changaj). Najdalej na północ sięga ta wierzba aż po Spitsbergen, a najdalej na południe po góry Bułgarii.

S. reticulata rośnie z jednej strony w strefie tundry, a nawet i lasotundry, szczególnie na kamienistych i odwodnionych miejscach, a z drugiej strony w piętrze alpejskim i subalpejskim na skałach i skalnym rumoszu, przede wszystkim na wapiennym podłożu, choć również spotykana jest i na granitach. Unika wody stojącej. W swym pionowym rozmieszczeniu osiąga w Alpach wysokość 3185 m n. p. m., we wschodnich Sajajach 2450 m, na półwyspie Skandynawskim w górskim masywie Jotunheim 1940 m, a w Szkocji 1100 m. W Bułgarii pojawia się dopiero na wysokości powyżej 2500 m.

W Polsce *S. reticulata* reprezentuje najstarszy filogenetycznie typ wierzby krajowej (Szafer, 1959, *Rodowody drzew w świetle ewolucji*). Występuje pospolicie w Tatrach, zwłaszcza w Tatrach Zachodnich, od Doliny Chochołowskiej na zachodzie po Rysy na wschodzie. Należy do tzw. szpalerowych krzewinek, które dzięki niskiemu wzrostowi i płożącym się łodygom są w mniejszym stopniu narażone na wysuszające i niszczące działanie wiatru i mogą zasiedlać zupełnie odsłonięte tereny. Rośnie na skałach, w murawach i na piargach, w szeregu wysokogórskich zespołach roślinnych i jest gatunkiem wyróżniającym dla podzespołu typowego *Versicoloretum tatricum* (Pawłowski, 1959, *Szata Roślinna Polski*, 1). Miejscami występuje w większych ilościach, jak np. na Ciemniaku, skąd opisano nawet osobny zespół *Salicetum reticulatae*, w którym obok wierzby żyłkowej biorą udział między innymi takie gatunki jak: *Geum montanum*, *Luzula spadicosa*, *Polygonum viviparum*, *Potentilla aurea*, *Agrostis rupestris*, *Leontodon pseudotaraxaci*, *Silene acaulis*, *Soldanella carpatica* (Szafer, Kulczyński, Pawłowski, 1927, *Bull. intern. Acad. Pol. Sc. mathém. nat. Sér. B.*, suppl. 2).

S. reticulata występuje przede wszystkim w wyższych położeniach i rzadko schodzi poniżej 1500 m n. p. m. Najniższe stanowisko zostało stwierdzone w Dolinie za Bramką — 1011 m (Kotula, 1889 - 1890, *Rozmieszczenie roślin naczyniowych w Tatrach*), podczas gdy najwyższe odkrył B. Pawłowski na Mięgu-szowieckim Szczycie Czarnym — 2330 m (Pawłowski, 1956, *Flora Tatr*, 1). Poza obszarem Tatr wierzba żyłkowana znana jest jeszcze z Babiej Góry, gdzie znalazł ją J. Walas wśród kosodrzewiny na wysokości 1550 m n. p. m. (Walas, *in sched.*).

This is an arctic-alpine species with a circumpolar distribution. Its total range has been described in 1947 by B. Pawłowski (1962, a joint publication „Tatrzański Park Narodowy”) and later corrected and supplemented by H. Meusel, E. Jäger and E. Weinert (1965, *Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora*) and by A. K. Skvorcov (1969, *Ivy SSSR*). It covers the arctic and subarctic

Europe with the exception of Iceland and Shetland Islands, almost the whole of northern Siberia and Kamchatka as well as Alaska and the northern shores of Canada, Baffin Island and adjacent islands. The species has also been reported erroneously from southern Greenland. Isolated from the main region of distribution stands of reticulate willow can also be found in the mountains of Europe (Pyrenees, Alps, Tatras, Transylvanian Alps, the mountain of Albania, and Pirin and Rila in Bulgaria), in southern Siberia (Altai, Sayan, Tuva) and in Mongolia (Khangai). The most northerly stands of this willow have been found on Spitsbergen and the most southerly in the mountains of Bulgaria.

S. reticulata grows on the one hand in the region of the tundra and forest tundra, particularly on rocky and dry sites and on the other in the alpine and subalpine stratum of mountains, or rocks and rubble, particularly on calcareous substratum though it can also be found on granites. It avoids standing water. In its vertical distribution it attains in the Alps an elevation of 3185 m, in the eastern Sayan Mts 2450 m, on the Scandinavian Peninsula in the mountain massif of Jotunheim 1940 m, and in Scotland 1100 m. In Bulgaria it appears only at elevations above 2500 m.

In Poland *S. reticulata* represents the phylogenically oldest type of willow (Szafer, 1959, *Rodowody drzew w świetle ewolucji*). It occurs commonly in the Tatras, particularly in western Tatras, from Dolina Chochołowska in the west to Rysy in the east. It belongs to the so called trailing shrubs, which as a result of small size and prostrate stems are to a lesser degree exposed to the drying and injurious effects of wind, and thus are able to colonize completely open regions. It grows on rocks, in sward and on spree, in several high mountain plant associations and it is a characteristic species for the typical subassociation *Versicoloretum tatricum* (Pawłowski, 1959, *Szata Roślinna Polski*, 1). Locally it occurs in greater numbers, as for example on Ciemniak, from where even a separate association was described, *Salicetum reticulatae*, in which besides the reticulate willow other species participate such as: *Geum montanum*, *Luzula spadicea*, *Polygonum viviparum*, *Potentilla aurea*, *Agrostis rupestris*, *Leontodon pseudotaraxaci*, *Silene acaulis*, *Soldanella carpatica* (Szafer, Kulczyński, Pawłowski, 1927, *Bull. intern. Acad. Pol. Sc. mathém. nat. Sér. B.*, suppl. 2).

S. reticulata occurs primarily on higher elevations and rarely descends below 1500 m. The lowest stand has been found in Dolina za Bramką, at 1011 m (Kotula, 1889 - 1890, *Rozmieszczenie roślin naczyniowych w Tatrach*) while the highest one has been found by B. Pawłowski on the Mięguszowiecki Czarny Szczyt — 2330 m (Pawłowski, 1956, *Flora Tatr*, 1). Beyond the Tatras the reticulate willow is also known from Babia Góra, where it was found by J. Walas among *Pinus mughus*, at an elevation of 1550 m (Walas, *in sched.*).

Аркто-альпийский вид с циркумполярным распространением. Его общий ареал был обработан в 1947 г. Б. Павловским (Pawłowski, 1962, „Tatrzański Park Narodowy”), а затем дополнен и исправлен рядом авторов (Meusel, Jäger, Weinert, 1965, *Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora*; Скворцов, 1968, *Ивы СССР*). Он охватывает арктические и субарктические районы Европы (за исключением Исландии и Фарерских островов), почти всю северную Сибирь и Камчатку, а также Аляску, северное побережье Канады, Баффину Землю и прилегающие к ней острова; ошибочно указывался также на южной Гренландии. В отрыве от основной части ареала местонахождения вида расположены в горах Европы (Пиренеи, Альпы, Татры, румынские Карпаты, горы Албании, Пирин и Рила в Болгарии), южной Сибири (Алтай, Саяны, Тува) и Монголии (Хангай). Далее всего на север проникает на Шпицбергене, а на юг — в горах Болгарии.

S. reticulata произрастает, с одной стороны, в зоне тундры и даже лесотундры, в особенности на каменистых и обводненных местах, с другой — в альпийском и субальпийском ярусах на скалах и каменных россыпях, прежде всего на известковых субстратах, хотя иногда и на гранитах. Избегает стоячей воды. В Альпах поднимается до 3185 м над ур. м., в Восточных Саянах — до 2450 м, на Скандинавском полуострове (в горном массиве Йётунхеймен) — до 1940 м, а в Шотландии — до 1100 м. В Болгарии растёт только на высотах свыше 2500 м.

В Польше этот вид является представителем филогенетически наиболее старого типа местных ив (Szafer, 1959, *Rodowody drzew w świetle ewolucji*). Широко распространён в Татрах, в особенности в Западных

Татрах, от Долины Хохоловской на западе до Рысы на востоке. Относится к т.н. шпалерным кустарничкам, которые благодаря своему низкому росту и стелющимся стеблям в меньшей степени подвержены иссушающему и губительному действию ветра и могут заселять совершенно открытые места. Растёт на скалах, в траве и на осыпях; входя в состав ряда высокогорных растительных сообществ. Характерен для типичной субассоциации *Versicoloretum tatricum* (Pawłowski, 1959, Szata roślinna Polski, 1). Местами встречается в больших количествах, как например, в Цемняке, откуда даже описана особая ассоциация *Salicetum reticulatum*, которую, кроме *S. reticulata*, слагают также следующие виды: *Geum montanum*, *Luzula spadicica*, *Polygonum viviparum*, *Potentilla aurea*, *Agrostis rupestris*, *Leontodon pseudotaraxaci*, *Silene acaulis*, *Soldanella carpatica* (Szafer, Kuleczyński, Pawłowski, 1927, Bull. intern. Acad. Pol. Sc. mathém. nat. Sér. B., suppl. 2).

S. reticulata чаще всего произрастает на больших высотах и редко спускается ниже 1500 м над ур. м. Самое низкое местонахождение зарегистрировано в Долине за Брамкой — 1011 м (Kotula, 1889 - 1890, Rozmieszczenie roślin naczyniowych w Tatrach), а самое высокое открыто Б. Павловским на Менгушовецкой Чёрной вершине — 2330 м (Pawłowski, 1956, Flora Tatr, 1). За пределами Татр вид известен с г. Бабей, где он был найден среди зарослей *Pinus mughus* на высоте 1550 м (Walas, in sched).

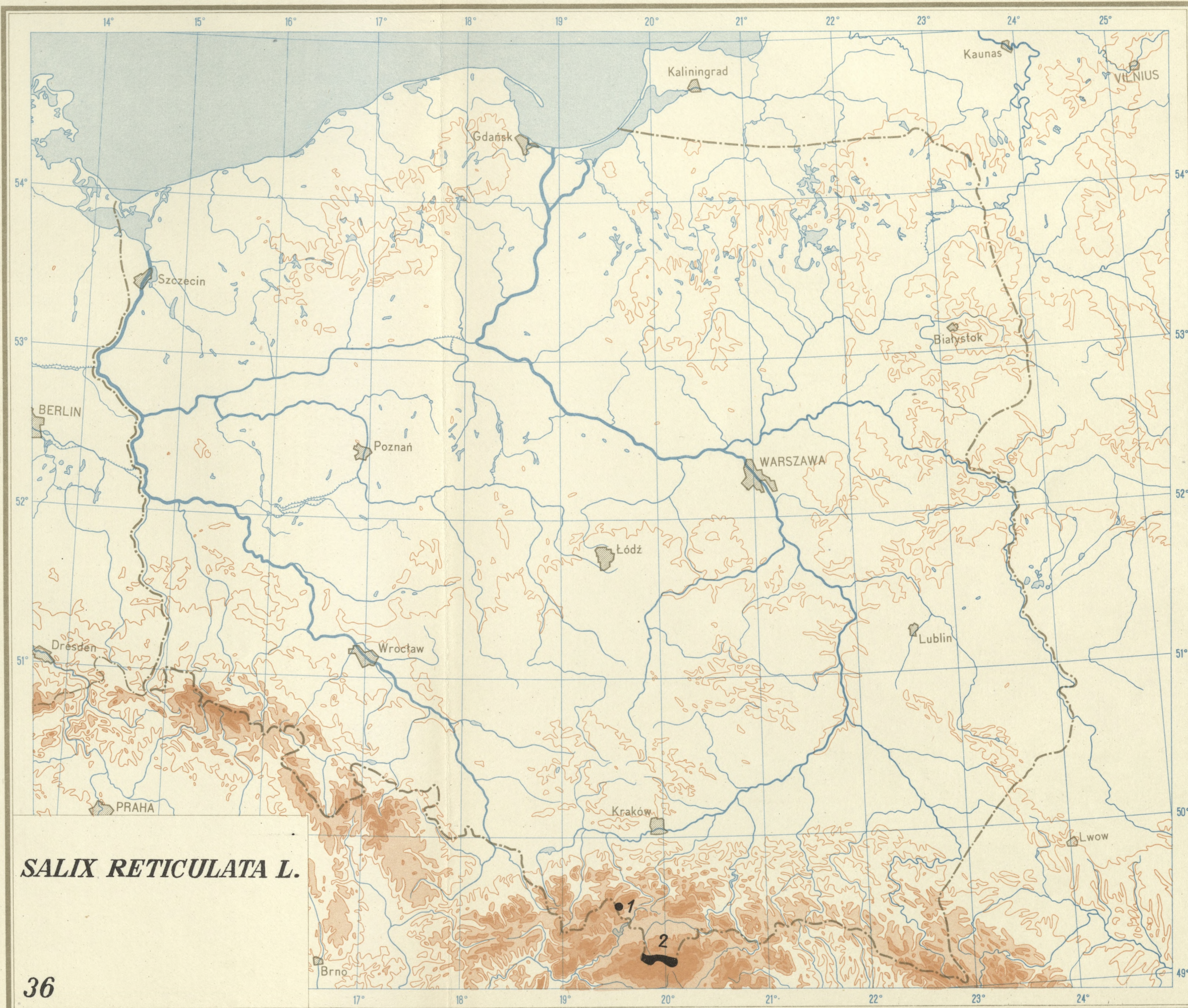
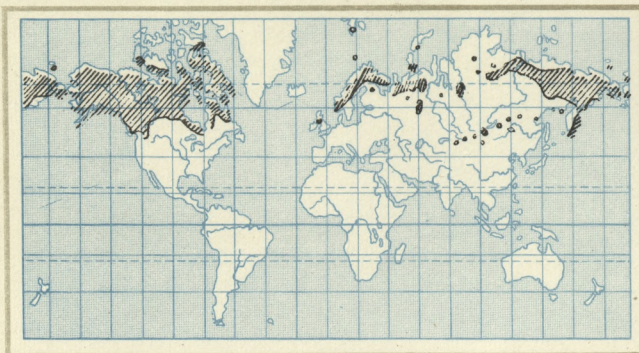
STANOWISKA — LOCALITIES — МЕСТОНАХОЖДЕНИЯ

1. Babia Góra, nad Suchym Potokiem, wśród kosodrzewiny, ok. 1500 m (Walas, 1929; 1933, Roślinność Babiej Góry)
2. Tatry: Dolina Kościeliska (Kotula, 1889 - 1891, Rozmieszczenie roślin naczyniowych w Tatrach; Pawłowski, Stecki, 1927, Bull. Int. d. l'Acad. Polon. d. Sc. et d. Lettres, Suppl. 2); Kominy Tylkowe, 1500 - 1800 m (Kotula, l. c.; Żmuda, 1910, 1911; Środoń, 1935; Jasiewicz, 1954; Straus, 1955)!!; Pyszna (Zapałowicz, 1908, Consp. Fl. Galiciae Critic., 2); Biały Potok (Kotula, l. c.); Wąwóz Kraków (Żmuda, 1912); Gładkie Uplaziańskie, 1600 m (Pawłowski Stecki, l. c.); Rzędy, 1770 - 1870 m (Pawłowski, Stecki, l. c.; Browicz, 1963)!!; Czerwone Wierchy, między Ciemniakiem a Krzesanicą, 2050 - 2100 m (Pawłowski, Stecki, l. c.); Ciemniak, 2090 m (Szafer, Pawłowski, Kuleczyński, 1923, Bull. Int. d. l'Acad. Polon. d. Sc. et d. Lettres, Suppl.; Pawłowski, Stecki, l. c.); Krzesanica 2020-2100 m (Kotula, l. c.; Szafer, Pawłowski, Kuleczyński, l. c.; Pawłowski, Stecki, l. c.; Lilpop, 1931)!!; Twardy Uplaz, 1730 - 1800 m (Pawłowski, Stecki, l. c., Piotrowska, 1954)!!; Dolina Mułowa, 1800 - 1820 m; Dolina Litworowa, 1840 m (Kotula, l. c.; Pawłowski, Stecki, l. c.); Dolina Miętusia (Kotula, l. c.); Dolina Małej Łąki, 1580 m (Kotula, l. c.; Pawłowski, Stecki, l. c.); Hruby Regiel (Kotula, l. c.); Kobylarz; Żleb nad Kobylarzem (Sychowa, 1954); Wielka Turnia, 1500 - 1900 m (Kotula, l. c.; Pawłowski, Stecki, l. c.); Małolączniak (Miętus, 1937)!!; Pod Małolączniakiem (Radwańska-Paryska, 1948)!!; Mała Świstówka (Zemanek, 1968)!!; Kopa Kondracka od Małej Łąki (Kotula, l. c.); Nad Halą Kondratową, na zboczach Kopy Kondrackiej (Browicz, 1962)!!; Dolina Za Bramką; Łysanki (Kotula, l. c.); Dolina Strążyska, piargi pod Giewontem (Jasiewicz, 1966)!!; Giewont (Berdau, 1856; Kuleczyński, 1875; Janota, 1886; Wołoszczak, 1896; Żmuda, 1912; Kotula, l. c.; Pawłowski, Stecki, l. c.); Giewont-Zameczki (Pawłowski, Stecki, l. c.); Mały Giewont (Raciborski, 1911)!!; Wielka Rówień pod Giewontem (Krawiec, 1928; Kurek 1954)!!; Dolina Ku Dziurze; Dolina Białego (Kotula, l. c.); Kalacka Turnia (Trela, 1928)!!; Nosal (Browicz, Gostyńska, 1957)!!; Skupniów Uplaz (Kotula, l. c.); Zawrat, od południa (Jabłoński, 1855)!!; Wołoszyn (Kotula, l. c.); Nad Morskim Okiem; Poniżej skał Cubryny 1710 m; Mięguszwiecki nad Czarnym, naprzeciw Czarnostawiańskiej Doliny, 2140 m; Mięguszwiecki Szczyt Środkowy, północna ściana, 2060 m; U stóp Mięguszwieckiego Wielkiego, 1590 m; Północno-zachodnia ściana Niżnich Rysów, 1800 - 1850 m (Pawłowski, Sokółowski, Wallich, 1928, Bull. Int. d. l'Acad. Polon. d. Sc. et d. Lettres, Suppl. 2); Mięguszwiecki Szczyt Czarny, 2330 m (Pawłowski, 1956, Fl. Tatr, 1); Bobrowiec (Browicz, Zieliński, 1971)!!

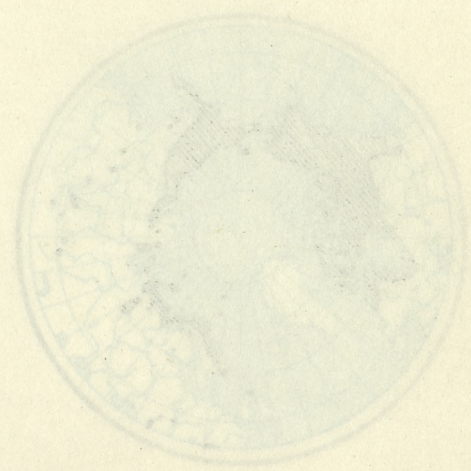
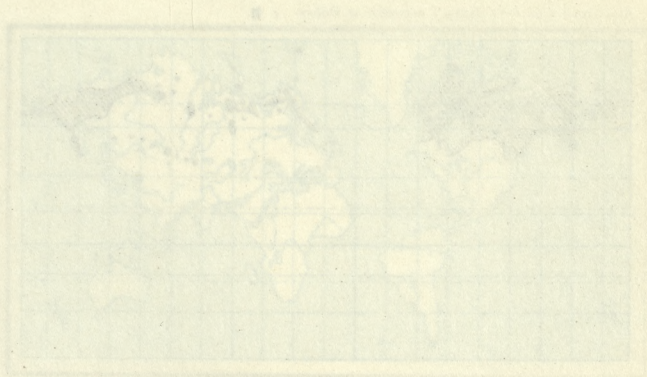

SALIX RETICULATA L.

36

SALIX RETICULATA L.

36